

OMGAAN MET GEDRAGSPROBLEMEN

Hoe stimuleer je als leerkracht de sociaal-emotionele ontwikkeling bij leerlingen met gedragsproblemen?

-J. Geleijnse-

Inleiding

Leerkrachten ervaren soms problemen bij een stagnerende sociaal-emotionele ontwikkeling van een leerling of meerdere leerlingen. Dit geldt vooral voor externaliserende problemen (Horeweg, 2017): problemen waar anderen last van hebben, zoals gedragsproblemen en impulsiviteit. Voor internaliserende problemen: problemen waar vooral het kind zelf last heeft, zoals angst en somberheid, geldt dat ze vaker onzichtbaar blijven voor de leerkracht. Beide soorten problemen hebben een negatieve invloed op het kind in algemene zin en specifiek voor de schoolprestaties. Hoe kan een leerkracht hierbij handelen?

Sociaal-emotioneel leren.

Wat wordt er verstaan onder sociaal-emotioneel leren? Hiervoor onderscheiden Van Doorn en Verheij (2008) vijf competenties, te weten:

- besef hebben van jezelf
- zelfmanagement
- besef hebben van de ander
- relaties kunnen hanteren
- keuzes kunnen maken (zie tabel 1).

Kinderen maken in deze vijf competenties een ontwikkeling door en hierin worden verschillende categorieën onderscheiden: 4 tot 8 jaar, 8 tot 11 jaar en 11 tot 13 jaar. Het is van belang dat een leerkracht kennis heeft van deze ontwikkeling, omdat het sociaalemotionele leren hand in hand gaat met het academische leren (Payon et al., 2008). Tegenwoordig zijn er veel methoden en lespakketten die speciaal op de sociaal-emotionele ontwikkeling gericht zijn, bijvoorbeeld Kanjertraining, KiVa, Leefstijl, etc.

Sociaal emotioneel competentiegebied	Voorbeelden
Besef hebben van jezelf	Kunnen inschatten van je eigen gevoelens. Kennis hebben van je interesses, waarden en kracht. Een gezond zelfvertrouwen.
Zelfmanagement	Impulscontrole bij stressvolle situaties. Omgaan met heftige emoties. Doelgericht gedrag.
Besef hebben van de ander.	Empathie Perspectief nemen Verschillen tussen individuen en groepen herkennen en waarderen. Sociale signalen juist interpreteren.
Relaties kunnen hanteren.	Relaties aangaan gebaseerd op samenwerking. Sociale druk weerstaan. Conflicten oplossen waarderen.
Keuzes kunnen maken.	Weloverwogen kiezen met de juiste aandacht voor jezelf en de ander. Bijdragen aan een positief klimaat in de school.